ΚΩΣΤΑΣ Β. ΚΡΙΜΠΑΣ

ΔΑΡΒΙΝΙΚΑ

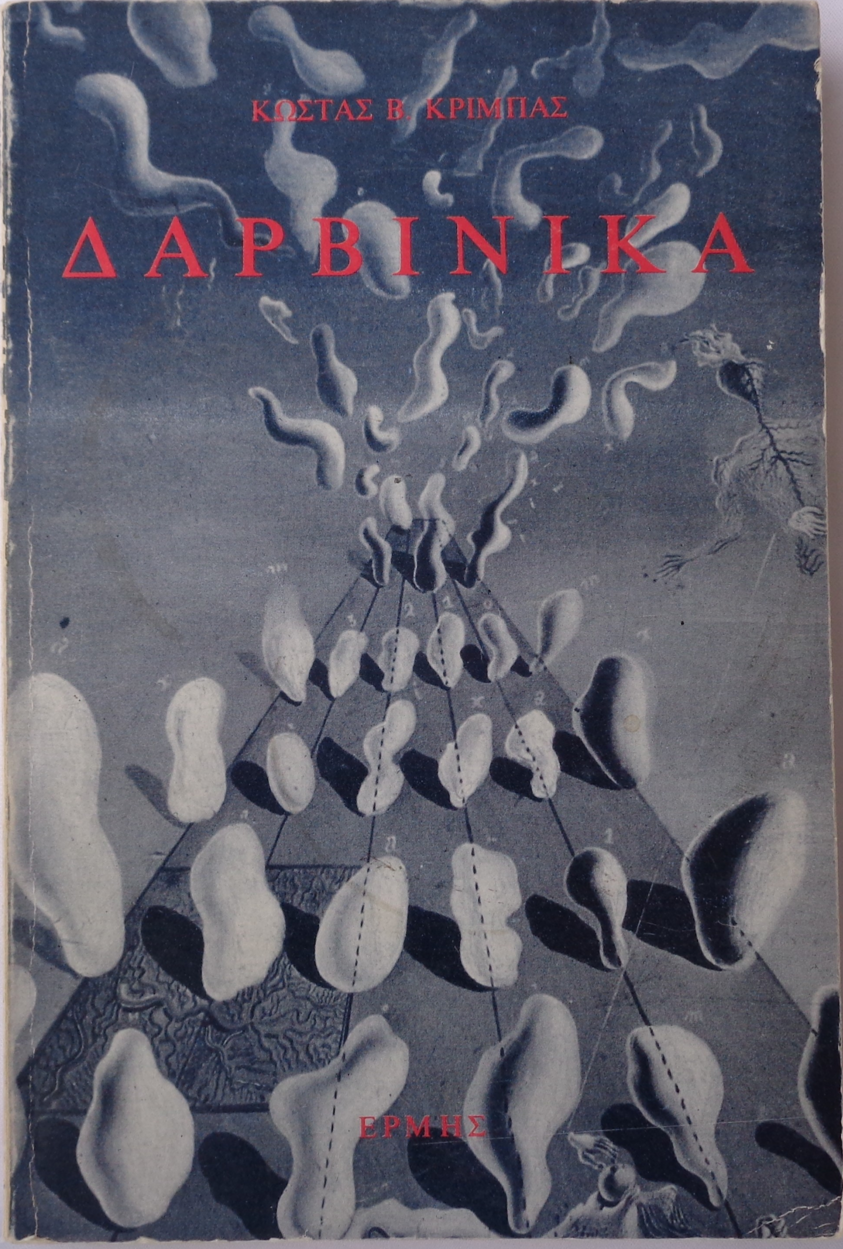

ΕΡΜΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος 9

1. Ο Δαρβινισμός ώς τις μέρες-μας 15
2. Το κοσμοείδωλο στη σύγχρονη Βιολογία και το πρόβλημα των γενικών εννοιών 41
3. Η σύγχρονη Εξελικτική Βιολογία και ο φιλοσοφικός στοχασμός 64
4. Μαρξισμός και σύγχρονη Βιολογία 89
5. Η προσαρμογή, η ταυτολογική διατύπωση του νεοδαρβινισμού και η fitness του πληθυσμού 102
6. Για μια μη τυπολογική ανθρωπολογία 182
7. Το Συμπόσιο των Αθηνών για τις φυλετικές διακρίσεις 196
8. Βιολογικός υπερκαθορισμός και προοδευτική διανόηση στο Β΄ Συμπόσιο Ιστορίας 203
9. Βιολογικός υπερκαθορισμός, επικαθορισμός και μη-καθορισμός 212
10. Περί Φαλλμεράυερ και άλλων σχετικών 217
11. Η καταστροφή που έρχεται 228

Ευρετήριο ονομάτων 243

Ευρετήριο θεμάτων 252

7. ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΦΥΛΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Δεν είναι πρώτη φορά που η UNESCO οργανώνει επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα τις φυλετικές διακρίσεις, όπως το πρόσφατο στην Αθήνα (30 Μαρτίου - 3 Απριλίου 1981) σε συνεργασία με το *Ίδρυμα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Γ. Δ. και Μ. Μαραγκοπούλου*. Από το 1950 ψηφίσματα και διακηρύξεις συνεδρίων διαδέχονται η μιά την άλλη (Παρίσι 1950 και 1951, Μόσχα 1964, πάλι Παρίσι 1967 και 1978). Μερικοί από τους διασημότερους εξελικτικούς βιολόγους και γενετιστές της εποχής-μας (Theodosius Dobzhansky, H. J. Muller, J. B. S. Haldane, J. Huxley, C. Waddington, Bernard Rensch, Curt Stern, J. Needham), από τους διασημότερους ἀνθρωπολόγους (C. Levy-Strauss, A. Montagu, A.E. Mourant, H. Valois, N. Barnicot, C. Coon, F. M. Salzano) έχουν διατυπώσει και υπογράψει τα κείμενα αυτά, κείμενα που διαπνέονται από γνήσιο ουμανισμό και βασίζονται σε στερεά επιστημονικά θεμέλια. Γιατί λοιπόν ἀκόμα ένα συμπόσιο πάνω στο ίδιο θέμα;

Όπως κι ο ἀκριβής τίτλος του Συμποσίου υποδηλώνει, σκοπός-του είναι η κριτική εξέταση των πρόσφατων ψευδοεπιστημονικών θεωριών (το «ψευδοεπιστημονικών» καθορίστηκε κατόπιν ψηφοφορίας των μελών της UNESCO) οι οποίες προσπαθούν να δικαιολογήσουν τον ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις. Πρόκειται πρώτα για τον ισχυρισμό ότι οι μαύροι στις ΗΠΑ (αλλά και άλλοι λαοί που θεωρούνται «κατώτεροι») διαφέρουν γενετικά (δηλαδή από την κληρονομική-τους δομή) στις διανοητικές-τους ικανότητες από τούς λευκούς αγγλοσάξονες, οι οποίοι αποτελούν το «άλας» της ανθρωπότητας. Πρόκειται μετά για τις σύγχρονες θεωρίες της Κοινωνιοβιολογίας, όσες τουλάχιστον επεκτείνουν στον άνθρωπο τις απόψεις του Γουΐλσον και των οπαδών-του: γι' αυτούς η ανθρώπινη κοινωνική δομή και η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι αυστηρά (και ανελαστικά) γενετικά καθορισμένες. Ο καθορισμός αυτός δικαιολογεί τήν φυλετική ταξική στρωμάτωση σύμφωνα με την οποία οι μαύροι, οι πορτορικανοί αλλά καί άλλης εθνικής προέλευσης πρόσφατοι μετανάστες δικαίως αποτελούν τις κατώτερες κοινωνικά και οικονομικά τάξεις της βορειοαμερικανικής κοινωνίας αφού είναι γενετικά κατώτεροι. Ποτέ δεν θα προκόψουν, ούτε και στις ΗΠΑ, σε μια χώρα δηλαδή που εμφανίζεται εσωτερικά φιλελεύθερη και η οποία παρέχει, εκ πρώτης όψεως, δυνατότητες κοινωνικής ανέλιξης. Αλλά βέβαια η χρήση των πρόσφατων αυτών θεω-

ριών δεν περιορίζεται στη σημερινή Αμερική. Ιδού που η φασιστική Νέα Δεξιά της Γαλλίας και το εθνικοσοσιαλιστικό Εθνικό Μέτωπο της Αγγλίας δικαιολογούν μ' αυτές την ξενοφοβία και τις φυλετικές διακρίσεις στις χώρες-τους όπως και την νεοαποικιακή εκμετάλλευση των χωρών του τρίτου κόσμου. Στον ρατσιστικό ιό κανείς δεν αποδείχτηκε άνοσος. Γνωστές δεν είναι και οι διώξεις των Εβραίων στην ΕΣΣΔ και οι μετακινήσεις των ασιατικών πληθυσμών-της; Σ' αυτήν την περίπτωση επιστρατεύεται μια παλαιϊκή τυπολογική ανθρωπολογία, που ακόμα (και κυρίως αυτή) θεραπεύεται στην ΕΣΣΔ, και η οποία επί πλέον νοθεύεται τόσο ώστε να καταστεί αρκούντως σκοτεινή η φυσική ιστορία των ασιατικών λαών.

Είχαμε μερικοί την αφέλεια να νομίζουμε πως πέρασε ανεπιστρεπτί η εποχή ενός απλοϊκού κοινωνικού δαρβινισμού, όπως του Σπένσερ, ο οποίος προσπαθούσε να δικαιολογήσει τον ρατσισμό (ο ίδιος ο Δαρβίνος ποτέ δεν θεώρησε σοβαρές τις αυθαίρετες προεκτάσεις των βιολογικών του θεωριών σε κοινωνικά φαινόμενα). Είχαμε την ψευδαίσθηση ότι κανείς πια δεν έδινε την παραμικρή προσοχή στις χονδροειδείς απόψεις των πρώτων ευγονιστών της Αγγλίας και των ΗΠΑ, απόψεις που χρησίμευσαν για τον καθορισμό, στην δεκαετία του 1920, των ποσοστώσεων των μεταναστών, των quota, ώστε να μην υποβαθμισθεί η «γενετική ποιότητα» των λευκών αγγλοσαξόνων των ΗΠΑ από κατώτερους λαούς, μεσογειακούς (Ιταλούς, Έλληνες), σλάβους (Ρώσσους, Πολωνούς), και άλλους. Πιστεύαμε βαθιά ότι κάθε στοιχειωδώς λογικός άνθρωπος θα απέκρουε με φρίκη τις αντίστοιχες ευγονικές απόψεις που, στη χιτλερική Γερμανία των δεκαετιών του 1930 και 1940, κατάληξαν στην κρατικά οργανωμένη γενοκτονία των Εβραίων και των Τσιγγάνων. Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ο φιλελεύθερος άνεμος που πνέει, το ουμανιστικό και χριστιανικό πνεύμα που επικρατεί προοιωνίζουν ένα καλλίτερο μέλλον. Για πρώτη φορά μια εντυπωσιακή συγχορδία των εγκυρότερων επιστημονικών φωνών διακηρύσσει το σφαλερό των ρατσιστικών θεωριών (1950).

Και νά που οι προκαταλήψεις επανέρχονται μετά τριάντα χρόνια και με πιο εκλεπτυσμένο τρόπο, είναι αλήθεια, μεταμφιεσμένες σε επιστημονικοφανείς θεωρίες για να στηρίξουν την ανισότητα των ανθρώπων.

Το Συμπόσιο των Αθηνών υπήρξε σημαντικός σταθμός γιατί για πρώτη φορά αναπτύχθηκαν λεπτομερώς επιστημονικά επιχειρήματα που αποκρούουν τις ψευδοεπιστημονικές αυτές θεωρίες. Η προεργασία είχε ήδη γίνει από τα άρθρα του Lewontin και του Cavalli-Sforza όπως και από τα βιβλία του Dobzhansky και του Jacquard. Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η πρόοδος της γενετικής των πληθυσμών ήταν αλματώδης και βοήθησε στην πληρέστερη κατανόηση αυτών των προβλημάτων. Ας συνοψίσουμε τις σύγχρονες επιστημονικές θέσεις.

1. Ὑπάρχει μια τεράστια ποικιλία κληρονομικών δομών στους ανθρώπινους πληθυσμούς, ένας τεράστιος δηλαδή γενετικός πολυμορφισμός. Οι άνθρωποι διαφέρουν όχι μόνο μορφολογικά αλλά καί στή γενετική-τους δομή, τόσο ώστε κάθε άνθρωπος να είναι μοναδικός και ανεπανάληπτος. Η ατομικότητα κάθε ανθρώπου βασίζεται και στην μοναδικότητα της γενετικής-του δομής (εκτός από την περίπτωση των μονοζυγωτικών διδύμων, οι οποίοι προέρχονται από το ίδιο γονιμοποιημενο ωάριο).

2. Άν εκτιμήσει κανείς ποσοτικά τον πολυμορφισμόν αυτόν (λ.χ. με το στατιστικό μέγεθος που λέγεται διακύμανση ή με άλλο κατάλληλο μέγεθος) μπορεί να πιστοποιήσει ότι οι διαφορές μεταξύ ατόμων οφείλονται μόνο κατά 7% στο ότι ανήκουν σε διαφορετική φυλή, μόνο κατά 8% σε διαφορές εθνότητας, εντός όμως της ίδιας φυλής, και κατά 85% σε διαφορές που υπάρχουν μεταξύ ατόμων που ανήκουν στην ίδια εθνότητα, στον ίδιο δηλαδή πληθυσμό. Το μεγαλύτερο μέρος των διαφορών υπάρχει από άνθρωπο σε άνθρωπο εντός του ίδιου πληθυσμού, ενώ η συνεισφορά που οφείλεται στη διαφορά εθνότητας και φυλής είναι πολύ μικρή μπροστά-της. Νά μια άλλη έκφανση της μοναδικότητας του κάθε ατόμου.

3. Οι πιο πάνω πιστοποιήσεις βασίζονται στη μελέτη ενός δείγματος γόνων (γονιδίων, κληρονομικών καταβολών ή μονάδων) που θεωρούμε αντιπροσωπευτικό. Η εξέτασή-τους γίνεται από τα άμεσα προϊόντα της δράσης-τους, δηλαδή από τίς πρωτεΐνες που συνθέτουν, και γι' αυτό είναι εγκυρότερη από την εξέταση μορφολογικών χαρακτηριστικών των οποίων η έκφραση εξαρτάται από την αλληλεπίδραση γόνων και μη ελεγχόμενων περιβαλλοντικών μεταβλητών. Οι γόνοι που ελέγχουν εξωτερικά μορφολογικά χαρακτηριστικά, για τα οποία οι ανθρώπινες φυλές διαφέρουν, θεωρούνται ότι είναι και ολιγοπληθείς και ολιγότερο αντιπροσωπευτικοί του συνόλου των γόνων. Υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν υποστεί την επίδραση της φυσικής επιλογής, έτσι ώστε να σχηματισθούν άτομα με διάφορες μορφές σε διάφορους τόπους, μορφές καθεμιά από τις οποίες είναι περισσότερο προσαρμοσμένη στον ορισμένο τόπο που συναντιέται.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον πολλοί σύγχρονοι γενετιστές αμφισβητούν την αντικειμενική υπόσταση των ανθρωπίνων φυλών: τίς θεωρούν μάλλον αυθαίρετες και συμβατικές οντότητες. Άλλωστε παρατηρούν ότι υπάρχουν όλοι οι ενδιάμεσοι πληθυσμοί μεταξύ των ακραίων και ακραιφνών «τύπων» των ανθρωπίνων φυλών. Κατ' αυτόν τον τρόπο η παλιά μορφολογική ανθρωπολογία, τυπολογική στην ουσία-της (αναζήτηση των βασικών τύπων των διαφόρων φυλών, εθνοτήτων ή των τύπων που απαρτίζουν αυτές, όπως λ.χ. ο δειναρικός τύπος, ο μεσογειακός κ.ο.κ.) εγκαταλείπεται από τους σύγχρονους ερευνητές σε όφελος της γενετικής ανθρωπολογίας που μελετά τις συχνό-

τητες των γενετικών σημάνσεων. Η ανθρωπολογία αυτή θεωρείται ότι προσφέρει πιο θετικά και αντικειμενικά δεδομένα γιατί επιτρέπει τη μελέτη της γενετικής δομής των πληθυσμών, της συγγένειάς-τους (με την εκτίμηση της γενετικής απόστασης μεταξύ-τους), πράγμα που δεν μπορούσε να επιτύχει η μορφολογική ανθρωπολογία αδυνατώντας από το μορφολογικό χαρακτηριστικό να εκτιμήσει ορθά την κληρονομική-του βάση. Λέγεται ότι μεγάλο μέρος των διαφορών που παρατηρούνται σε χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κρανίου (το κατ' εξοχή αντικείμενο μελέτης των τυπολόγων) αντικατοπτρίζει κατά κύριο λόγο περιβαλλοντικές διαφορές.

Αυτή η νέα γενετική ανθρωπολογία δείχνει πόσο έωλη είναι η προσπάθεια επιστημονικής στήριξης των φυλετικών διακρίσεων.

4. Άνθρωποι διαφορετικοί δεν σημαίνει και άνισοι άνθρωποι, ανώτεροι ή κατώτεροι. Η πολιτική ισότητα, η ισότητα ευκαιριών για να μπορέσει κάθε ανθρώπινο ον να ολοκληρώσει την προσωπικότητάτου και να ζήσει μια ανθρώπινη ζωή, αποτελούν ηθικές επιταγές που διαμορφώνουν μια πολιτική βούληση για την πραγμάτωση αυτής της ισότητας. Η σημερινή επιστήμη δεν επιτρέπει τη στήριξη οποιουδήποτε αξιολογικού κριτηρίου τέτοιου ώστε μια φυλή να θεωρηθεί κατώτερη μιας άλλης. Κάθε φυλή είναι προσαρμοσμένη στο περιβάλλον που έχει ζήσει κι αυτό εξηγεί την διαφοροποίησή-τους για ορισμένα χαρακτηριστικά (λ.χ. χρώμα δέρματος, μογγολική πτυχή κ.ά.) ενώ για άλλα χαρακτηριστικά οι διαφορές προέρχονται από τυχαίες αιτίες. Οι διαφορές μεταξύ ανθρώπων και μεταξύ φυλών αποτελούν την πολύτιμη βιολογική-μας κληρονομιά που θα μας επιτρέψει την ενδεχόμενα καλίτερη προσαρμογή-μας στις μελλοντικές συνθήκες ζωής για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους.

5. Η παιδεία και ο πολιτισμός διαφέρουν σε κάθε εθνότητα. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι επίκτητα, δεν μεταβιβάζονται με τον βιολογικό μηχανισμό μεταβιβάσεως των κληρονομικών χαρακτηριστικών αλλά κάθε είδος πολιτισμού και παράδοσης μεταβιβάζεται με την εκμάθησή-του, με ένα δηλαδή οιονεί λαμαρκιανό τρόπο μεταβιβάσεως. Οι διάφορες δοκιμασίες δείκτου νοημοσύνης (I.Q.) εκ κατασκευής έχουν έτσι διαμοφωθεί, επιλεγεί και τυποποιηθεί ώστε να μετρούν την απόκλιση της επίδοσης ενός ατόμου από τη μέση επίδοση των ατόμων *του ίδιου* πληθυσμού. Κάθε δοκιμασία αναφέρεται σε ορισμένο πληθυσμό, δεν υπάρχει δοκιμασία ανεξάρτητη της παιδείας του πληθυσμού. Γι' αυτόν τον λόγο δεν είναι μεθοδολογικά θεμιτή η σύγκριση ατόμων ή ομάδων ατόμων που ανήκουν σε διαφορετικούς πληθυσμούς με διαφορετική πολιτισμική παράδοση.

6. Διατυπώθηκαν πολλές αντιρρήσεις για τη χρήση των δοκιμασιών δείκτου νοημοσύνης. Διατείνονται πολλοί ότι δεν χρησιμεύουν σε τίποτε αφού η προβλεπτική-τους ικανότητα για την μελλοντική

επιτυχία του ατόμου στην κοινωνία είναι μικρή. Επίσης διαμφισβητείται η ορθότητα ορισμένων ερωτήσεων και των αναμενομένων, ορθών δήθεν, απαντήσεών-τους. Τέλος παρατηρείται ότι η πολύπλευρη προσωπικότητα κάθε ατόμου με τις δημιουργικές-της όψεις δεν συλλαμβάνεται με τις δοκιμασίες δείκτου νοημοσύνης.

7. Ο ισχυρισμός ότι μεγάλο τμήμα της διακύμανσης των δεικτών νοημοσύνης σ' ένα πληθυσμό οφείλεται σε κληρονομικές διαφορές, ότι δηλαδή ο «συντελεστής κληρονομικότητας» του δείκτου νοημοσύνης, στους πληθυσμούς που μελετήθηκαν, είναι μεγάλος, φαίνεται ότι δεν στηρίζεται σε γερά θεμέλια. Και τούτο γιατι οι εκτιμήσεις του συντελεστού κληρονομικότητας βασίζονται σε σφαλερές μεθοδολογικές παραδοχές. Πρώτα, οι μελετητές δεν μετρούν μόνο ομοιότητες που οφείλονται σε ομοιότητα κληρονομικής δομής αλλά και ομοιότητες οικογενειακών περιβαλλοντικών συνθηκών την ύπαρξη των οποίων όμως ξεχνούν. Δεύτερο γιατί όταν χρησιμοποιούν μονοζυγωτικά δίδυμα για να διαχωρίσουν τίς περιβαλλοντικές επιδράσεις ξεχνούν ότι σ' αυτή την περίπτωση η χρησιμοποίησή-τους δεν είναι θεμιτή: αποτελούν πολύ ιδιόρυθμο ψυχολογικό υλικό, μη αντιπροσωπευτικό. Ακόμα και στήν περίπτωση που τα δίδυμα του ίδιου ζευγαριού έχουν ενωρίς αποχωριστεί το ένα από το άλλο (αλλά ποτέ, φευ, αρκετά ενωρίς) και ανατραφεί σε διαφορετικά περιβάλλοντα, τα περιβάλλοντα αυτά δεν αποτελούν τυχαιοποιημένο δείγμα όλων των δυνατών περιβαλλόντων στα οποία ζουν τα άτομα του ίδιου πληθυσμού. Τρίτο γιατί όλη η χρησιμοποίηση του συντελεστού κληρονομικότητας μπορεί να προξενήσει σφαλερές εντυπώσεις για την σημασία των διαφόρων αιτίων αν το χαρακτηριστικό που εξετάζεται, ο δείκτης νοημοσύνης στην περίπτωσή μας, δεν ακολουθεί ορισμένο τρόπο κληρονομικής συμπεριφοράς (την προσθετική κληρονομικότητα). Τέλος γιατί αποδείχτηκε ότι το μεγαλύτερο μέρος των μετρήσεων που παρουσιάστηκε ήταν πλαστό. Πρόκειται για την μεγάλη επιστημονική απάτη του άγγλου ψυχολόγου C. Burt, απάτη που αποκαλύφθηκε μετά το θάνατό του. Ο Burt θέλησε να μας πείσει ότι οι κληρονομικές διαφορές εξηγούσαν το μεγαλύτερο μέρος των διαφορών στις επιδόσεις των δοκιμασιών νοημοσύνης.

8. Ας δεχτούμε προς στιγμή ότι οι διαφορές στις επιδόσεις οφείλονται σε διαφορές κληρονομικές κι όχι σε καλλίτερη παιδεία. Αυτό δεν σημαίνει ότι με κατάλληλους χειρισμούς δεν μπορεί να βελτιωθούν όσοι μειονεκτούν. Στην αντίληψη των περισσότερων «κληρονομικό» σημαίνει το μοιραίο, το τελεσίδικο, το ανελαστικό, το προκαθορισμένο. Πρόκειται για μια σφαλερή εντύπωση. Μια σοβαρή κληρονομική ασθένεια των νεύρων, η ασθένεια του Ουίλσον, οφείλεται σε μια κληρονομούμενη μεταβολική ανωμαλία, στην συγκράτηση δηλαδή των ποσοτήτων του χαλκού που παίρνει ο οργανισμός με τις τροφές-του. Αυτές οι ποσότητες τελικά αλλοιώνουν τους νευρικούς

ιστούς. Μόλις κατανοήθηκε ο παθολογικός μηχανισμός βρέθηκε κι η φαρμακευτική θεραπεία, που επιτρέπει την αποβολή του χαλκού και έτσι την πρόληψη των βλαβών των νεύρων. Οι καρδιοπάθειες με τις οποίες γεννιούνται τα παιδιά, οι εγγενείς, μπορεί να είναι είτε κληρονομικές είτε επίκτητες (από ασθένειες λ.χ. της μητέρας, κατά τήν εγκυμοσύνη-της). Και τα δυο είδη θεραπεύονται (όταν θεραπεύονται) κατά τον ίδιο τρόπο. Κληρονομικό δεν σημαίνει αμετάβλητο, υποδηλώνει μόνο τον τρόπο, την αιτία προέλευσής-του.

9. Αν διαμφισβητείται κατά πόσον είναι θεμιτή, ἀπό μεθοδολογική ἀποψη, η προσπάθεια εκτίμησης του συντελεστού κληρονομικότητας του δείκτου νοημοσύνης εντός ενός συγκεκριμένου πληθυσμού, θεωρείται πάντως απολύτως ανεπίτρεπτη η χρήση δοκιμασιών νοημοσύνης για τη σύγκριση ατόμων τα οποία ανήκουν σε δυο διαφορετικούς πληθυσμούς για να συναχθούν συμπεράσματα για τις τυχόν υπάρχουσες διαφορές μεταξύ πληθυσμών ως προς τη γενετική-τους σύσταση. Προηγουμένως εξηγήθηκε το γιατί. Οι 15 βαθμοί διαφοράς μέσων όρων I.Q. των λευκών έναντι των μαύρων στις ΗΠΑ πρέπει πιθανότατα να οφείλονται σε διαφορές περιβαλλοντικών συνθηκών αφού η κοινωνική και οικονομική στάθμη των μαύρων είναι κατώτερη της στάθμης των λευκών συμπολιτών-τους. Θα γίνει τούτο περισσότερο κατανοητό με το ακόλουθο παράδειγμα. Οι διαφορές του χρώματος του δέρματος μεταξύ των κατοίκων του κοσμοπολιτικού Παρισιού, όσων τουλάχιστον ζουν συνέχεια στην πόλη αυτή (δηλαδή στό ίδιο περιβάλλον ηλιοφάνειας), οφείλονται προφανώς σε γενετικές διαφορές. Αν όμως ένα τμήμα του πληθυσμού γυρίσει ηλιοκαμένο από τις χειμωνιάτικες διακοπές-του όπου έκανε σκι στα ψηλά βουνά, οι διαφορές των δυο μέσων όρων στο χρώμα του δέρματος, των εκδρομέων και όσων δεν μετακινήθηκαν, θα οφείλονται μόνο σε περιβαλλοντικές διαφορές. Κάτι τέτοιο υποπτευόμαστε πως συμβαίνει και με τις δοκιμασίες νοημοσύνης στην περίπτωση των λευκών και μαύρων αμερικανών. Η αλήθεια είναι όμως ότι δεν υπάρχουν ακόμα επιστημονικά δεδομένα για να αποφανθεί κανείς τελεσίδικα (δηλαδή δεν έχουν μετρηθεί τα I. Q. μαύρων που ζήσαν υπό συνθήκες λευκών και το αντίστροφο).

10. Είναι παραπλανητική η απλοϊκή μεταφορά βιολογικών προτύπων σε πολύπλοκα κοινωνικά φαινόμενα και η εξήγησή-τους με κληρονομικούς μηχανισμούς όπως το επιχειρεί η Κοινωνιοβιολογία επεκτείνοντας τη μελέτη-της και στις ανθρώπινες κοινωνίες.

11. Διατυπώθηκε τέλος η γνώμη, η οποία όμως δεν έγινε γενικότερα αποδεκτή, ότι το ανθρώπινο είδος, ο *Homo sapiens*, δεν έχει τόσο μακρόχρονη βιολογική ιστορία: η προέλευσή-του είναι πρόσφατη. Μια τέτοια πρόσφατη προέλευση θα εξηγούσε την πολύ μικρή διαφοροποίηση μεταξύ των υποτιθέμενων ανθρωπίνων φυλών.

Αυτές υπήρξαν οι κύριες βιολογικές διαπιστώσεις που αναφέρθη-

καν και στο ψήφισμα του Συμποσίου. Αλλά αφορούν μόνο την βιολογική διάσταση του προβλήματος. Το Συμπόσιο όμως δεν αρκέστηκε σ' αυτήν την συνιστώσα αλλά εξέτασε, σε εμπεριστατωμένες εισηγήσεις, τόσο την ιστορία του ρατσισμού όσο και τους λόγους που τον γέννησαν και τον τροφοδοτούν. Παρουσιάστηκαν πειστικά στοιχεία που έδειξαν ότι πολιτικές σκοπιμότητες ή λόγοι οικονομικής εκμετάλλευσης βρίσκονται πάντα πίσω από τις φυλετικές διακρίσεις. Οι ψευτοεπιστημονικές θεωρίες τους συγκαλύπτουν προσπαθώντας να δικαιολογήσουν την απάνθρωπη μεταχείριση των συνανθρώπων-μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Δημοσιεύτηκε στην *Καθημερινή* της 26 Απριλίου 1981 με την ευκαιρία του Συμποσίου της Unesco. Την έκκληση που επακολούθησε (Unesco and the struggle against racism - Athens appeal, April 1981) υπόγραψαν οι γάλλοι γενετιστές H. Condamine, A. Jacquard, η ρωσσίδα ανθρωπολόγος I. M. Zolotareva, ο ούγγρος γενετιστής E. Czeizel, ο ισραηλινός γενετιστής E. Nevo, οι έλληνες Α. Μπαγιόνας, Κ. Κριμπάς, Δ. Τριχόπουλος, Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου και Φ. Βεγλερής, καθώς και πολλοί άλλοι.

Ο Κώστας Β. Κριμπάς γεννήθηκε το 1932 στην Αθήνα. Σπούδασε Ζωολογία και Βοτανική στη Λωζάννη, Γενετική στο Παρίσι και εργάστηκε ερευνητικά στη Θεωρία της Εξέλιξης στη Ν. Υόρκη. Είναι από το 1961 Καθηγητής της Γενετικής στην Αν. Γεωπονική Σχολή. Δίδαξε επίσης ως εκλεγμένος Καθηγητής της Εξελικτικής Βιολογίας των Ειδών στο Πανεπιστήμιο Παρίσι-6 και ως επισκέπτης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Harvard. Επισκέπτης Καθηγητής επίσης στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου και προσκεκλημένος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Παρίσι-7.